8. Концепція розвитку економічної освіти, затверджена рішенням колегії Міністерства освіти і науки України 04.12.2003 року. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://ua-info.biz/legal/basece/ua-ampzre.htm>

9. Гладкевич М.І. Організація навчальної практики методом проектів : навч. посібн. / М.І. Гладкевич, А.Г. Григорович, О.В. Заяць, Ю.Л. Кишакевич та ін. – Дрогобич : РВВ Дрогоб. ДПУ ім. Івана Франка, 2012. – 70 с.

10. Куцоконь М.П. Молодіжне підприємництво та активізація підприємницького потенціалу молоді : навч.-метод. посібн. / М.П. Куцоконь. – Донецьк : Вид-во ТОВ "Юго-Восток. ЛТД", 2006. – 252 с.

11. Постанова КМУ "Про економію державних коштів та недопущення втрат бюджету". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/65-2014-%D0%BF>

Надійшло до редакції 23.11.2015 р.

Блыстив О.М., Кишакевич Б.Ю. Некоторые проблемы экономической подготовки будущих учителей

Проанализированы содержание и потребность экономической подготовки будущих учителей, которые в условиях рыночного общества будут готовить учеников к предпринимательству; подчеркнуто, что современное экономическое образование, как общее, так и профессиональное, является необходимым условием формирования личностных и профессиональных компетенций человека, необходимых для всесторонней самореализации в современных условиях. При этом, такое образование должно носить не только узкоспециализированный, но и общемировоззренческий, личностно-формирующий характер. Предложены определенные изменения в теоретической и практической экономической подготовке будущих учителей.

Ключевые слова: предпринимательская деятельность, предпринимательство, рыночное общество, экономическая подготовка, экономическая компетентность, экономическое образование, учебная практика.

Blystiv O.M., Kyshakevych B.Yu. Some Issues of Economic Training of Future Teachers

The content and the need for economic training of teachers who will train students for entrepreneurship in a market society are analysed. It is stressed that the current economic education, including general and professional education, are necessary conditions for the formation of personal and professional competences that are essential for full self-fulfilment in modern conditions. Thus, this education should be not only highly specialized but also have overall outlook and personality-forming character. Some changes in the theoretical and practical economic training of future teachers have been offered.

Keywords: entrepreneurship, business, market society, economic education, economic competence, educational practice.

УДК 657.1:658:4

ФІНАНСОВІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Б.І. Пишк¹

Розглянуто основні проблеми забезпечення інтелектуальної безпеки у сфері вищої освіти України у контексті фінансового забезпечення. Подано авторські рекомендації щодо поліпшення фінансування наукової діяльності, стимулювання професорсько-викладацького складу, зміцнення матеріально-технічної бази та інформаційного забезпечення освітньої діяльності, спрямовані на зміцнення рівня інтелектуальної безпеки ви-

щих навчальних закладів. Наголошено на потребі реалізації довгострокової стратегії забезпечення інтелектуальної безпеки як ефективного засобу управління інтелектуальною діяльністю вищих навчальних закладів, спрямованої на створення умов для підвищення конкурентоспроможності наукових досліджень, їх практичного застосування, прямого та непрямого впливу державного регулювання наукової сфери з урахуванням реальних ресурсів для їх здійснення.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, інтелектуальна безпека, фінансування вищої освіти.

Постановка проблеми. На сьогодні у структурі економічних ресурсів особливо значущими є ресурси інтелектуальні, що зумовлює потребу перегляду існуючих підходів до визначення пріоритетних об'єктів, умов та напрямів забезпечення економічної безпеки на усіх рівнях економічних відносин, а особливо – у сфері вищої освіти. Саме інтелектуальна безпека є сьогодні однією з основних компонентів системи національної економічної безпеки, оскільки, з одного боку, пов'язана зі зростанням ролі інтелектуальної праці, захистом інтелектуального потенціалу від руйнування, а з іншого – гарантує безпеку інтелектуального розвитку людини, захищає знання як найцінніший інтелектуальний ресурс та його носія – людину, що створює інтелектуальні продукти [1, с. 126].

Актуальність проблем інтелектуальної безпеки у зазначеній сфері посилюється з огляду на процеси розвитку інформаційного суспільства з позицій продукування, обміну, використання інтелектуальних ресурсів. Це пояснюється тим, що створення та поширення знань є одним із пріоритетних завдань як на рівні кожного окремого вишу, так і системи вищої освіти загалом. Це означає, що вищі навчальні заклади є не просто пасивними передавачами знань у ході навчального процесу, а й організаціями, які активно здійснюють наукові дослідження, створюють і підтримують розвиток інтелектуального капіталу у суспільстві, який виступає важливим джерелом розвитку економічних систем. Відтак проблематика визначення напрямів і механізмів, спрямованих на посилення інтелектуальної безпеки у сфері вищої освіти, має значний науковий і практичний інтерес.

Аналіз останніх досліджень та публікацій засвідчує, що на сьогодні є чимало наукових праць, в яких загалом висвітлено пріоритети та механізми забезпечення економічної безпеки держави як загалом, так і для її складових елементів. До них можна віднести праці О. Барановського, Т. Васильціва, Г. Козаченко, В. Мартинюка, Ю. Погорелова та ін. Водночас у науковій економічній літературі немає цілісних і комплексних досліджень, спрямованих на пошук шляхів гарантування інтелектуальної безпеки. Додаткових досліджень потребують проблеми забезпечення інтелектуальної безпеки у сфері вищої освіти на основі застосування фінансових механізмів.

Мета роботи – висвітлення фінансових проблем забезпечення інтелектуальної безпеки у сфері вищої освіти України та шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Виявлення проблем та окреслення напрямів посилення інтелектуальної безпеки у сфері вищої освіти потребує конкретизації змісту використовуваного поняття. З позицій поєднання класичних підходів до розуміння інтелектуальної безпеки з точки зору захищеності інтелектуальних ресурсів від зовнішніх і внутрішніх загроз, під інтелектуальною безпе-

¹ проф. Б.І. Пишк, д-р екон. наук – Львівський ННІ ДВНЗ "Університет банківської справи"

кою у сфері вищої освіти потрібно розуміти такий стан захищеності інтелектуальних ресурсів від загроз та комбінації задоволення інтересів зацікавлених суб'єктів, який охоплює забезпечення працівників сфери вищої освіти та їх інтелектуальної праці, інтелектуального продукту, інтелектуальної власності та інтелектуального капіталу, який дає змогу досягти основних цілей, стабільності результатів діяльності та сприяє її продовженню у сфері вищої освіти.

Вітчизняна система освіти, незважаючи на намагання реформувати та підвищити її рівень за європейськими зразками, загалом тільки виглядає європейською, але не є такою за суттю. Однією із вагомих серед сукупності причин такого стану є незадовільний стан економіки освіти та її безпеки, особливо інтелектуальної.

Найголовнішою економічною проблемою, що негативно впливає не тільки на стан інтелектуальної безпеки у сфері вищої освіти, а й на підтримку статусу України як наукової держави, є проблема належного фінансування наукової діяльності. У провідних країнах світу саме університетська наука найбільш відповідає умовам ринкової економіки, оскільки це динамічна та гнучка система, сприйнятлива для нових ідей. Свідченням цього є те, що найбільше нових винаходів, ноу-хау та інших наукових результатів продукують саме університети. Так, наприклад, у Сполучених Штатах Америки, що є однією з найуспішніших інноваційних економік у світі, більш ніж 45 % всіх первинних наукових досліджень походить із системи вищої освіти.

Якщо у розвинених країнах світу уряди витрачають на науку від трьох і більше відсотків ВВП, то в Україні значення цього показника не досягає навіть 1 %. Також в Україні, порівняно із зарубіжними країнами, питомі витрати на наукові дослідження у розрахунку на одного науковця майже втричі менші, ніж у Росії, у 18 разів – ніж у Бразилії, у 34 рази – порівняно з Південною Кореєю і більше ніж у 70 разів – у США.

Саме держава повинна стати безпосереднім провідником інтелектуального та інноваційного розвитку, замовником та організатором досліджень і розробок у пріоритетних і сучасних напрямках науково-технічного прогресу. Істотних змін у напрямку поліпшення потребує фінансування науки шляхом збільшення бюджетних видатків до рівня 2-2,5 %, а також залучення позабюджетних фінансових ресурсів. Першочерговою підтримки потребує фундаментальна наука, що є основою створення власних наукових результатів і вагомим чинником оновлення наукового потенціалу. Так, для останніх років характерне зростання частки фундаментальних досліджень у розподілі за видами наукових робіт, проте їхня частка не перевищує 0,2 % ВВП, тоді як у пострадянських країнах витрати на такі дослідження становлять 0,5-0,6 % ВВП [2].

З метою активізації інтелектуального розвитку потрібно поступово наближувати університетську та академічну науку, посилити роль Міністерства освіти і науки та Національної академії наук України у координації фундаментальних наукових досліджень, виробленні та реалізації державної політики у сфері науки, поєднанні зусиль їхніх учених у проведенні спільних досліджень та комерціалізації їх результатів. Тому потрібно шукати, апробувати та впроваджувати різноманітні форми плідної співпраці, а не доводити, яка наука пот-

ребує більших обсягів державного фінансування. Саме у такому форматі можливо реалізувати модель відносин "освіта – наука – бізнес – держава" й ефективніше використати ті незначні кошти, що виділяє держава на фінансування наукової діяльності.

Що ж стосується позабюджетного фінансування наукових досліджень, які виконують у вищих навчальних закладах, доцільно ініціювати питання про створення незалежних фондів університетської науки, які б конкурували між собою за право отримання бюджетного фінансування, а також постійно працювати у напрямку залучення коштів приватних інвесторів у сферу фундаментальних і прикладних наукових досліджень.

Іншим джерелом формування фінансових ресурсів вищу за рахунок позабюджетних джерел може стати цільовий капітал, який є частиною майна вишу, що формується за рахунок внесених грошових пожертвувань та передається у довірче управління фінансовим установам з метою отримання доходу від інвестування коштів у ринкові активи, що використовуватимуть для фінансування статутної діяльності. Іншими словами, за рахунок добровільних пожертв створюється т. зв. "ендаумент-фонд", який виступає гарантією наявності грошових коштів у майбутньому. При цьому витрати можуть здійснюватися тільки за рахунок доходів від інвестованої основної суми ендаументу, яка залишається недоторканою. Такі витрати здійснюються в різних цілях, зокрема – на підтримку інтелектуальної діяльності: грантову підтримку наукових досліджень, впровадження інновацій в освітній процес; оплату витрат на стажування молодих вчених і студентів; проведення наукових заходів; оновлення матеріально-технічної бази ВНЗ; публікацію наукових видань. Цей підхід дає змогу постійно нарощувати активи ендаументів, що, з одного боку, розширює фінансові можливості фондів, а, з іншого боку, ефективно захищає їх від можливого "проїдання" коштів у ситуації непередбачених пауз у зборі пожертвувань [3, с. 331].

Найбільш відомий класичний приклад ендаументу – Нобелівський фонд, який створено наприкінці XIX ст. Відповідно до заповіту А. Нобеля, кошти, виручені від продажу його власності, повинні бути вкладені в надійні цінні папери, а за рахунок доходів від активів щорічно "повинні виплачуватися у вигляді премій вченим, які впродовж попереднього року зробили для суспільства найбільшу користь" [4]. На момент смерті А. Нобеля його капітал оцінювався в сучасних цінах приблизно 212 млн дол. США, а сьогодні перевищує 500 млн дол. США. Цього цілком достатньо, щоб щорічно видавати кожному лауреату Нобелівської премії не менше 1 млн дол. США. Зараз у світі діє понад 1000 фондів, в яких акумульовано значні кошти. Так, ендаумент-фонд Гарвардського університету має у своєму розпорядженні понад 34 млрд дол. США, Єльський університет – більше 18 млрд дол. США. У фондах Принстонського, Стенфордського і Техаського університетів акумульовано понад 10 млрд дол. США у кожному [5-7].

Кошти ендаументів приносять зарубіжним ВНЗ до 40-50 % річного доходу, виступаючи найважливішим джерелом фінансування їх поточних потреб. Це позитивно впливає не тільки на стан інтелектуальної безпеки у сфері вищої освіти з огляду на характер цілей, які підлягають фінансуванню за рахунок

цього джерела, а й фінансової безпеки вишів, оскільки знижують рівень залежності від бюджетних ресурсів.

Активізація процесів створення і функціонування ендаументів будуть реальними тільки внаслідок прийняття Закону України "Про порядок формування та використання цільового капіталу некомерційних організацій", який повинен регламентувати цілі, напрями, відносини у сфері цільового капіталу, порядок його формування та використання, права жертводавців, вимоги до власників ендаументів та органів управління ними, особливості довірчого управління та інвестування коштів у ринкові активи, а також механізми контролю за цими процесами. Саме цей документ створить стартові умови для розвитку ринку цільового капіталу у нашій державі, оскільки в чинному на сьогодні Законі України "Про благодійну діяльність та благодійні організації" [8] ці питання не були належного розвитку.

Іншою проблемою інтелектуальної безпеки сфери вищої освіти є проблема "відпливу мізків" за кордон, адже щорічний відплив у зарубіжні країни молодих учених і перспективних спеціалістів з університетською освітою істотно погіршує структуру наукових кадрів в Україні. Основними причинами, які змушують залишати науковців роботу у вишах і науково-дослідних установах, є мізерна заробітна плата, стрімке падіння престижу наукової роботи у суспільстві, а також погіршення умов для нормальної наукової діяльності або неможливість реалізувати себе як вченого.

Що ж стосується оплати праці у науковій сфері, то низький рівень матеріального забезпечення науковців призводить до відпливу молодих кваліфікованих спеціалістів, до стрімкого старіння наукових кадрів, що найближчим часом може призвести до втрати набутого раніше досвіду наукової діяльності, до істотного старіння наукових результатів. Намагання поєднати наукову діяльність з іншими видами діяльності, що дають змогу отримати додаткове фінансування (політична, підприємницька діяльність) фактично ще більше сприяє появі т. зв. науковців-організаторів, а це, своєю чергою, призводить до послаблення наукового потенціалу університетів.

Частковому вирішенню цієї проблеми сприятиме розширення грантової підтримки для написання монографій, навчальних посібників та підготовки іншої наукової продукції, пов'язаної із грантами, та збільшення розмірів наукових стипендій для молодих науковців. Однак домінуючим фактором цієї проблеми виступає не фінансове забезпечення. Тому основну увагу доцільно акцентувати на підвищенні іміджу та престижу роботи у науковій сфері. При цьому більш дієвими заходами щодо створення сприятливих умов для здійснення вченими науково-дослідної діяльності буде комплекс заходів, спрямованих на реалізацію своєї професійної кар'єри. По-перше, це сприяння їх стажуванню у провідних вишах і науково-дослідних організаціях як в Україні, так і за кордоном, виконанню наукових досліджень за колективними та індивідуальними грантами, участі у розробленні спільних наукових проектів і програм. Таким чином інтеграція вітчизняної університетської науки із зарубіжною повинна бути наскрізною і відбуватися на всіх рівнях організації наукової діяльності: у процесі досліджень, публікацій, обміну знаннями і науковими результатами.

По-друге, це – сприяння участі університетських учених у міжнародних науково-практичних конференціях, симпозіумах і семінарах; сприяння вченим в опублікуванні результатів власних досліджень у провідних фахових виданнях та наукових журналах в Україні та поза її межами, особливо тих, які входять до науково-метричних баз даних; залучення науковців до експертизи інвестиційних проектів та контрактів у науково-виробничій сфері.

По-третє, збереженню інтелектуального потенціалу для університетської науки сприятиме створення спеціалізованих вчених рад для захисту кандидатських і докторських дисертацій з новітніх спеціальностей.

Важливою проблемою у системі вищої освіти в Україні у контексті забезпечення інтелектуальної безпеки є формування системи мотивації професорсько-викладацького складу. Ця проблема є надзвичайно складною і тісно пов'язана з проблемою "відпливу мізків" з огляду те, що викладацькій праці притаманні творча та інтелектуальна специфіка. Адже професорсько-викладацький склад вишів, і кожен викладач зокрема, повинні спрямовувати свою наукову діяльність на виконання таких обов'язків: систематизувати, нагромаджувати і поширювати нові знання; формувати нові покоління наукових і викладацьких кадрів; постійно підвищувати свій науковий рівень; поєднувати викладання з науковими пошуками; брати участь у роботі над науково-дослідними темами та координації наукових досліджень; виконувати експертні функції у доступних сферах; брати участь у вдосконаленні свого вишу шляхом організації нових форм навчальної та наукової роботи. Внаслідок цього освітній процес є складним, багатоаспектним, дещо суперечливим, що не дає змоги точно оцінити результати інтелектуальної діяльності, а відтак – чітко визначити межі матеріального стимулювання. На нашу думку, диверсифікація таких стимулів у вигляді надбавок і доплат до посадового окладу, повинна бути прив'язана не до посадових обов'язків (процесний підхід), а до отримуваних результатів. Ці результати проявляються не тільки у певній сукупності та рівні отриманих студентами знань, а й визначаються обсягами та якістю виконаних видів науково-дослідної та організаційної роботи, для яких є характерною інтелектуальна складова.

Основним завданням науково-педагогічних працівників є виробництво свого роду "інтелектуального продукту" – підготовка кваліфікованих фахівців, професійною рисою яких буде вміння отримувати і генерувати нові знання. Для досягнення цієї мети, поряд з використанням перелічених вище форм співпраці, потрібно внести відповідні зміни у навчальні програми вищих навчальних закладів. Процес таких змін потрібно спрямовувати як на підвищення ролі самостійної та індивідуальної роботи у навчальному процесі, так і на посилення науково-дослідної компоненти в планах і програмах вищої освіти.

Належну увагу цьому питанню приділяють у зарубіжних країнах. Так, найбільше на одного студента витрачають у Норвегії – 38 162,4 дол. США, Данії – 31 982,1 дол. США, Швеції – 20 619 дол. США, Польщі – 2 756 дол. США, тоді як в Україні – на рівні 1 347 дол. США [9]. Насамперед потрібно створити умови для залучення студентів у науково-дослідну діяльність шляхом участі у науково-практичних студентських семінарах і конференціях, публікації збірних

ків наукових праць для студентів, а також сприяння реалізації студентських дослідних проектів за результатами проведення відповідних наукових конкурсів.

Наступною фінансовою проблемою забезпечення інтелектуальної безпеки як на рівні ВНЗ, так і системи вищої освіти загалом, яка актуалізується на сучасному етапі, є проблема зміцнення матеріально-технічної бази та інформаційного забезпечення інтелектуальної діяльності. У напрямку поліпшення матеріального забезпечення доцільним є виведення тих фондів, які у процесі інтелектуальної діяльності не використовуються, але потребують витрат на своє утримання. Це дасть змогу не тільки зменшити витрати ВНЗ, але й отримати додаткові доходи через здачу таких фондів в оренду, продаж з подальшим використанням цих коштів на цілі посилення інтелектуальної безпеки. Паралельно зі зменшенням витрат становить інтерес зростання доходів від таких видів діяльності, як надання супутніх послуг, формування науково-виробничих продуктів тощо та диверсифікація джерел доходів, що дасть змогу стабілізувати фінансові надходження до ВНЗ, а, отже й забезпечити стабільну діяльність.

Серед напрямів забезпечення інтелектуальної безпеки не можна обійти увагою інформатизацію, яка є однією з найважливіших умов реформування і модернізації системи вищої освіти з огляду на підготовку людей, які формують нове інформаційне середовище суспільства і працюють у ньому. Інформатизація освіти спроможна докорінно змінити форми організації навчального процесу та наукової діяльності у вишах, що позначиться на стані інтелектуальної безпеки. Це потребує передусім збільшення видатків на оснащення комп'ютерною технікою, новітнім обладнанням та приладами для здійснення досліджень [10, с. 302].

Кожна сторона, яка бере участь в освітній та науково-дослідній діяльності, стикається із проблемою дефіциту науково-технічної інформації, яка слугує основою для прийняття рішень та т. зв. "сировинною базою" для наукових розробок у процесі досліджень. Саме інформація дає змогу судити про науководослідну діяльність вченого, колективу вчених, університету загалом. Отже, потрібно концентрувати науково-технічну інформацію з метою більш ефективного її використання в науковій роботі, а також максимального наближення до її користувачів. При цьому держава повинна сприяти розвитку науково-видавничої справи, створити належні умови для безперешкодного доступу науковців до світових баз науково-технічної інформації та мережі Інтернет, розповсюдження наукової та науково-популярної літератури, забезпечення бібліотек ВНЗ вітчизняними та зарубіжними науковими виданнями (зокрема на електронних носіях), створити систему віртуальних науково-технічних бібліотек, передбачивши для цього відповідне фінансування.

Отже, узагальнюючи викладене вище, основними заходами у сфері інформатизації, спрямованими на забезпечення інтелектуальної безпеки у сфері вищої освіти України, є такі: розроблення і впровадження нових освітніх технологій на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій; оснащення ВНЗ сучасними засобами інформатики та використання їх в якості нового навчального інструментарію; використання сучасних засобів інформатики, інформаційних телекомунікацій і баз даних для підтримки навчального і науко-

вого процесу; розвиток дистанційної та активізація запровадження "он-лайн – освіти"; перегляд і кардинальна зміна змісту освіти на усіх її рівнях завдяки стрімкому розвитку процесу інформатизації суспільства.

Цілком очевидно, що для забезпечення високого рівня інтелектуальної безпеки і підтримки належної якості інтелектуальних ресурсів у сфері вищої освіти потрібна об'єктивна та оперативна інформація про зміни, що відбуваються у керованому об'єкті [11, с. 808]. У зв'язку з цим, рекомендуємо на рівні вишів організувати систему регулярного моніторингу, яка дасть змогу отримувати релевантну інформацію для прийняття своєчасних та ефективних управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням інтелектуальної безпеки. При цьому виділимо такі завдання моніторингу: отримання об'єктивної інформації про поточний стан інтелектуальних ресурсів вишу і тенденції його розвитку з позицій безпеки; виявлення загроз інтелектуальній безпеці; системний аналіз та оцінювання їх впливу на основні показники інтелектуальної безпеки вишу; розроблення методів та підготовка управлінських рішень (зокрема й фінансових) з метою нейтралізації наявних і потенційних загроз.

Система моніторингу повинна бути спрямована, насамперед, на раннє виявлення зовнішніх і внутрішніх загроз, здатних призвести до зниження рівня інтелектуальної безпеки, а також забезпечення керівництва вишу достовірною інформацією для прийняття ефективних рішень на рівні оперативного та стратегічного управління.

Висновки. Без належної уваги до проблем інтелектуальної безпеки України приречена на роль другорядної держави. Актуальність цієї проблеми проявляється для умов України як європейської держави, оскільки Європа характеризується найвищим рівнем розвитку інтелектуального потенціалу. Майбутнє нашої держави значною мірою залежить від того, як інтелектуальний потенціал у сфері вищої освіти буде залучено до проблем соціально-економічного розвитку України, що потребує створення належних умов для організації та проведення відповідних фундаментальних і прикладних досліджень. Це, безперечно, дасть позитивні результати. Окрім цього, ВНЗ необхідно бути конкурентоспроможними у підготовці спеціалістів відносно міжнародних освітніх ринків та створювати власні наукові школи, які з часом повинні бути визнаними у світовій економіці, нарощуючи таким чином власний інтелектуальний потенціал.

Сьогодні потрібно вести мову про реалізацію довгострокової стратегії і програми забезпечення інтелектуальної безпеки в національній системі вищої освіти, які повинні розроблятися відповідно до стандартів ЄС і стати ефективним засобом управління інтелектуальною діяльністю вищих навчальних закладів не тільки на загальнодержавному, а й на регіональному рівнях. Причому основну увагу потрібно зосереджувати на створенні умов для підвищення конкурентоспроможності наукових досліджень, які проводять вітчизняні виші, включаючи їх практичне застосування на основі використання усіх можливих механізмів прямого та непрямого впливу державного регулювання наукової сфери з урахуванням реальних ресурсів для їх здійснення. Такий підхід має передбачати: концентрацію ресурсів на пріоритетних напрямках створення умов для забезпечення інтелектуальної безпеки; єдність навчального і наукового процесів та

їх спрямованість на економічний, соціальний, інтелектуальний та духовний розвиток суспільства; оптимальне поєднання державного регулювання та управління інтелектуальною діяльністю у вищих навчальних закладах.

Викладені вище думки, зрозуміло, не охоплюють всього спектра проблем, пов'язаних із забезпеченням інтелектуальної безпеки. Досі не вирішеними залишаються питання створення сприятливих умов для розвитку інноваційних структур, що забезпечуватимуть комерціалізацію результатів науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт; забезпечення трансферу технологій із системи вищої освіти до кінцевих споживачів; створення дієвої системи охорони та захисту інтелектуальної власності. Кожна із складових частин розвитку цих відносин має свої специфічні шляхи вирішення проблем, що підтверджує нагальну потребу розроблення відповідних механізмів для забезпечення інтелектуальної безпеки системи вищої освіти в Україні.

Література

1. Яворська Т.В. Інтелектуальна безпека України: сутність і суб'єкти гарантування / Т.В. Яворська, І.О. Ревак // Стратегічні пріоритети : зб. наук. праць. – 2015. – № 2 (35). – С. 126.
2. Тюленев Г.Д. Принципові основи посилення економічної безпеки вищого навчального закладу / Г.Д. Тюленев // Управління проектами та розвиток виробництва : зб. наук. праць. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля. – 2012. – № 2 (42). – С. 59-65. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.pmdp.org.ua/images/Journal/42/12tdnz.pdf>.
3. Пшик Б.І. Формування ринку цільового капіталу в Україні: передумови, проблеми, перспективи / Б.І. Пшик, О.О. Печенко // Фінансовий простір : зб. наук. праць. – 2015. – № 3 (19). – С. 331.
4. Nobel Foundation // Wikipedia. [Electronic resource. – Mode of access http://en.wikipedia.org/wiki/Nobel_Foundation.
5. Annual Endowment Report. Harvard Management Company. September 2014. [Electronic resource. – Mode of access http://www.hmc.harvard.edu/docs/Final_Annual_Report_2014.pdf.
6. Endowment Accounts managed by Princeton University. Annual Report 2014. [Electronic resource. – Mode of access <http://www.princeton.edu/uhs/pdfs/mccosh-auxiliary-report.pdf>.
7. The Huffington Post. [Electronic resource. – Mode of access http://www.huffingtonpost.com/2011/01/31/colleges-and-universities_n_815646.html?ref=harvard#s232144&title=University_of_California.
8. Закон України "Про благодійну діяльність та благодійні організації" від 05.07.2012 р., № 5073-VI. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>.
9. Data of UNESCO institute of statistics. [Electronic resource. – Mode of access <http://data.uis.unesco.org/index.aspx?queryid=189#>.
10. Система економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія. – В 3-ох т. – Т. 3 / за заг. ред. проф. Г.В. Козаченко. – Луганськ : Вид-во "Промдрук", 2014. – 337 с.
11. Белый Е.М. Экономическая безопасность высшего учебного заведения / Е.М. Белый, И.Б. Романова // Фундаментальные исследования : сб. науч. тр. – 2014. – № 5. – С. 808.

Надійшло до редакції 15.02.2016 р.

Пшик Б.И. Финансовые проблемы интеллектуальной безопасности в сфере высшего образования Украины и пути их решения

Рассмотрены основные проблемы обеспечения интеллектуальной безопасности в сфере высшего образования Украины в контексте финансового обеспечения. Сформулированы авторские рекомендации по улучшению финансирования научной деятельности, стимулирования профессорско-преподавательского состава, укрепление материально-технической базы и информационного обеспечения образовательной деятельности, направленные на укрепление уровня интеллектуальной безопасности высших учебных заведений.

Отмечена необходимость реализации долгосрочной стратегии обеспечения интеллектуальной безопасности как эффективного механизма управления интеллектуальной деятельностью высших учебных заведений, направленной на создание условий для повышения конкурентоспособности научных исследований, их практического применения, прямого и косвенного влияния государственного регулирования научной сферы с учетом реальных ресурсов для их осуществления.

Ключевые слова: высшее учебное заведение, интеллектуальная безопасность, финансирование высшего образования.

Pshyk B.I. Financial Problems of Providing Intellectual Security in the Field of Higher Education of Ukraine and Ways of Solving Them

Main problems of providing intellectual security in the field of higher education of Ukraine in the context of funding are presented. Some recommendations regarding improvement financing of scientific activity, stimulation of teaching and research staff, intensification of logistics services and information support for educational activity directed to strengthening the intellectual security level of higher educational institutions are proposed. We highlight the necessity of implementing a long-term strategy to ensure intellectual security as an effective means of intellectual activities of higher education institutions, aimed at creating the conditions for improving the competitiveness of research and their practical application, the direct and indirect effects of government regulation on the basis of the scientific sphere of real resources for their implementation.

Keywords: higher educational institution, intellectual security, funding of higher education.

УДК 330.34:332.142.6:378

ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ОСВІТИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КАФЕДРОЮ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

О.В. Кривень¹, М.І. Теребух², Д.І. Ходико³, А.М. Сторожук⁴

Висвітлено досвід кафедри економіки України ЛНУ ім. Івана Франка в екологізації навчальних програм з метою підготовки фахівців для сталого розвитку на прикладі навчального курсу "Екологічна економіка" та курсів магістерської програми за спеціальністю "Прикладна економіка", що викладаються з позицій постнеокласичної економічної теорії. Найпростішим способом формування освітніх програм, у контексті сталого розвитку, є інтегрування його концептуальних положень в існуючі навчальні програми, а також створення нових дисциплінарно-орієнтованих програм. Разом з цим, потрібним є подальший розвиток міждисциплінарних зв'язків між навчальними курсами та створення відповідних навчальних програм.

Ключові слова: освіта для сталого розвитку, екологізація освіти, постнеокласична економічна теорія, міждисциплінарність.

Постановка проблеми. Посилення низки економічних, соціальних та екологічних проблем упродовж першого десятиліття XXI ст. змушує світову спільноту, національні уряди, кожну людину зокрема задуматися над шляхами подальшого розвитку, мирного та гармонійного співіснування в межах глобаль-

¹ доц. О.В. Кривень, канд. екон. наук – Львівський НУ ім. Івана Франка;

² доц. М.І. Теребух, канд. екон. наук – Львівський НУ ім. Івана Франка;

³ доц. Д.І. Ходико, канд. екон. наук – Львівський НУ ім. Івана Франка;

⁴ асист. А.М. Сторожук, канд. екон. наук – Львівський НУ ім. Івана Франка